

Recenzent prof. dr hab. Grażyna Flicińska-Panfil
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Wokalistyki, Teorii Muzyki i Edukacji Artystycznej
Instytut Wokalistyki
Akademia Muzyczna im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu
dziedzina: sztuki
dyscyplina: sztuki muzyczne
sporządzono na podstawie zawartej umowy o dzieło z przekazaniem praw autorskich

Poznań, 14 czerwca 2025 roku

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU DOKTORSKIM
w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki
w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne
TAO ZHANG**

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie w związku z wszczęciem przez Radę Dyscypliny Artystycznej postępowania w sprawie nadania doktoratu w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne.

Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 26 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późniejszymi zm.).

Dotyczy

Wniosku pana Tao Zhang do Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie o przeprowadzenie postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie - sztuki muzyczne.
UMFC powierzył mi wykonanie w ramach prowadzonej działalności naukowej dzieła w postaci sporządzenia autorskiej recenzji dotyczącej rozprawy doktorskiej.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorską pana Tao Zhang zatytułowana jest „**Analiza wizerunków artystycznych postaci tenorowych w operach werystycznych - na przykładach utworów Mascagniego, Leoncavalla i Pucciniego**”. Praca składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu tegoż dzieła stanowiących łącznie pracę pod wyżej wymienionym tytułem. Promotorem pracy doktorskiej pana Tao Zhang jest prof. dr hab. Artur Stefanowicz. Panu Tao Zhang na fortepianie akompaniuje Liu Wei. W duecie *Mario! Mario! Mario!* z opery Tosca partię Toski śpiewa Wu Haniu sopran. Reżyserem dźwięku był pan Emilian Rymarowicz. Miejszem nagrania było Studio Polskiego Radia S2. Nagranie dokonano w dniach 12 i 15 grudnia 2022 roku.

Dzieło artystyczne składa się z jedenastu arii i jednego duetu z oper werystycznych Mascagniego, Leoncavalla i Pucciniego.

Dzieło artystyczne obejmuje następujące arie i jeden duet:

1. Giacomo Puccini aria Cavaradossi *E lucevan le stelle* z III aktu opery *Tosca*
2. Giacomo Puccini aria Cavaradossi *Recondita armonia* z I aktu opery *Tosca*
3. Giacomo Puccini aria Calaf *Non piangere, Liú* z I aktu opery *Turandot*
4. Giacomo Puccini aria Calaf *Nessun dorma* z III aktu opery *Turandot*
5. Giacomo Puccini aria Pinkerton *Addio, fiorito asil* z III aktu opery *Madama Butterfly*
6. Giacomo Puccini aria Johnson *Ch'ella mi creda* z III aktu opery *La fanciulla del West*
7. Giacomo Puccini aria Des Grieux *Donna non vidi mai* z I aktu opery *Manon Lescaut*
8. Pietro Mascagni aria Turiddu *O Lola bianca come fior di spino* z I aktu opery *Cavalleria Rusticana*
9. Pietro Mascagni aria Turiddu *Mamma, quel vino è generoso* z I aktu opery *Cavalleria Rusticana*
10. Pietro Mascagni aria Fritz *Ed anche Beppe amò* z III aktu opery *L'amico Fritz*
11. Ruggero Leoncavallo aria Canto *Recitar!... Vesti la giubba* z I aktu opery *Pagliacci*
12. Giacomo Puccini duet Cavaradossi, Tosca *Mario! Mario! Mario!* z opery *Tosca*

Wybór arii i jednego duetu z werystycznych oper Pucciniego, Mascagniego i Leoncavalla leży w najbliższym kręgu zainteresowań doktoranta. Doktorant prezentuje jedenaście arii oraz jeden duet z kanonu pierwszoplanowych, najwybitniejszych partii na głos tenorowy. Tembr i wolumen oraz dźwięczność górnych najwyższych tonów artysty wpisuje się w gatunek głosu predestynującego do wykonawstwa nagranych utworów. Doktorant dysponuje dużą swobodą w technicznym prowadzeniu głosu. Frazowanie jest wyrazowe i scala się z emocjonalnością i właściwą interpretacją oraz dramaturgią kreowanych postaci. Doktorant obdarzony jest dużą osobowością artystyczną. Słyszemy dzieło, materiał muzyczny o przemyślanym kształcie wykonawczym. Pewien niedosyt w ostatecznym odbiorze w niektórych fragmentach prezentowanego dzieła artystycznego pozostawia aspekt sprawności oddechowej, który wpływa na chwilowe detonowanie i pojawiającą się minimalną chrypkę w głosie. Niewątpliwie, dalszy rozwój wokalny Doktoranta zaowocuje jeszcze większą sprawnością warsztatową podczas wykonawstwa tych wymagających i trudnych arii. Odnosząc się do dzieła artystycznego nie można pominąć ogromnego wkładu pianisty Wei Liu. Umiejętności doktoranta poparte są imponującą wiedzą zawartą w opisie dzieła artystycznego.

Część opisowa

Istotą dla właściwego odbioru dzieła artystycznego Doktoranta stanowi jego opis w postaci rozprawy doktorskiej. Praca ta spełnia wymogi pracy naukowej. Całość zawarta jest na 351 stronach, przy czym aneks nutowy stanowi ostatnie 130 stron pracy. Doktorant w sposób niezwykle kompetentny i wnikliwy przedstawia tezy badawcze w tym badania światowe, opisując znaczenie owych badań i podając sposób ich dowodzenia. Praca składa się z wprowadzenia, pięciu rozbudowanych rozdziałów, podsumowania, bibliografii i aneksu nutowego. Na wstępie opisu dzieła artystycznego znajdujemy streszczenie, opis dzieła artystycznego i abstrakt w języku angielskim.

We **wprowadzeniu** autor pracy podkreśla znaczenie badania tematu swojej dysertacji, przedstawia genezę dotyczącą kierunku owych badań oraz trendy światowe jak i trendy w Chinach. W sposób bardzo zwięzły przedstawione są kluczowe zagadnienia, które zostają w sposób profesjonalny i kompetentny rozwinięte i uzasadnione w dalszej części tej bardzo ciekawej pracy.

W kolejnych trzech rozdziałach autor pracy analizuje wizerunki bohaterów z omawianych oper na przykładzie arii i jednego duetu, które są dziełem artystycznym Doktoranta. Są to wizerunki smutku, impulsywności i namiętności bohaterów z wyżej wymienionych oper.

Pierwszy rozdział zatytułowany *Pochodzenie i charakterystyka opery werystycznej* ukazuje genezę oraz cechy tego gatunku, a także jej rozwój pod kątem uwarunkowań historycznych, literackich oraz ogólny rozwoju tegoż gatunku. Odnajdujemy tu opis dramatycznych cech oper werystycznych z ich

romantycznym ale nade wszystko realistycznym obrazem. Znajdujemy tu opis życia wiejskiego, prostego życia ludzi pracujących z ich codziennymi troskami w odniesieniu do kontekstu społeczno-historycznego.

Drugi rozdział zatytułowany jest *Kreowanie wizerunku „smutku” postaci tenorowych*. W tym rozdziale autor dysertacji analizuje na przykładzie trzech arii: Cania *Vesti la giubba* z opery *Pagliacci* Leoncavalla, Pinkertona *Addio, fiorino asil* z opery *Madama Butterfly* Pucciniego oraz Johnson/Ramerreza *Ch'ella mi creda* z opery *La fanciulla del West* Pucciniego, kształt tragicznych postaci tenorowych. Ukazuje ich głębokie uczucia i emocjonalność.

Trzeci rozdział zatytułowany jest *Kreowanie wizerunku „impulsywnego” bohatera w partii tenorowej*. Analogicznie do poprzedniego rozdziału autor analizuje przykłady dwóch porywczych postaci, którymi są to: Turiddu w arii *Mamma, quel vino è generoso* z opery *Cavalleria rusticana* Mascagniego i Calaf w arii *Non piangere Liù* z opery *Turandot* Pucciniego. Przedstawiony został tu wewnętrzny konflikt bohaterów oraz szarpające nimi sprzeczne emocje.

Czwarty analogiczny do dwóch poprzednich rozdział zatytułowany *Wizerunek „namiętnego” bohatera w wybranych partiach tenorowych* to szeroka analiza namiętnych bohaterów oper werystycznych analizowanej pracy. Są to: Turiddu w arii *O Lola bianca come fior di spino* z opery *Cavalleria rusticana* Mascagniego, Cavaradossi w arii *Recondita armonia* z opery *Tosca* Pucciniego, Calaf w arii *Nessun Dorma* z opery *Turandot* Pucciniego, Cavaradossi w arii *E lucevan le stelle* z opery *Tosca* Pucciniego, Fritz w arii *Ed anche Beppe amò* z opery *L'amico Fritz* Mascagniego czy Des Grieux w arii *Donna non vidi mai* z opery *Manon Lescaut* Pucciniego, czy wreszcie duet Cavaradossiego i Toski *Mario! Mario! Mario!* z opery *Tosca* Pucciniego. Autor dogłębnie analizuje ich miłosne uniesienia i pasje.

Każdy z tych trzech rozdziałów skupia się na kontekście fabuły i analizie tekstu arii oraz analizie muzycznej i wykonawczej. To doprawdy wzorcowa analiza pełna przemyśleń i wniosków w portret psychologiczny owych postaci.

Piąty rozdział zatytułowany *Partie tenorowe w operze werystycznej - doświadczenia wykonawcze* to podsumowanie, jak to sam doktorant formułuje, wymagań stawianych przed tenorem w operach werystycznych. W tym rozdziale autor omawia wielowymiarowy obraz bohaterów werystycznych partii tenorowych oraz kreowanie wizerunku owych postaci przez kompozytorów. Dalej skupia się na elementach techniki wykonawczej odnosząc się głównie do zagadnień prawidłowego oddechu wokalnego, otwartości przestrzeni gardła jako ważnego rezonatora oraz tak istotnych aspektów jak: analiza partytury, słuch wewnętrzny czy wreszcie rozumienie dzieła muzycznego.

Autor tej dysertacji skupia się na złożoności, jak i różnorodności partii tenorowych w operach werystycznych. Role te odgrywają kluczową i istotną funkcję w dramaturgii tych dzieł. Oprócz tego odzwierciedlają społeczne nastroje panujące w XIX wieku.

W podsumowaniu autor sumarycznie i bardzo trafnie ocenia wkład kompozycji omawianych oper Mascagniego, Leoncavalle i Pucciniego w rozwój tego gatunku. Podkreślając jego rozwój określa aspekt społeczny i psychologiczny. Pracę kończy podsumowanie określające znaczenia tej dysertacji dla śpiewaków i teoretyków muzycznych. W zakończeniu zamieszczona jest bogata bibliografia.

Jak sam Doktorant wskazuje, praca ta wnosi istotny wkład w badania nad operą werystyczną, dostarczając nowego spojrzenia na interpretację ról tenorowych ukazując bogactwo emocjonalne i artystyczne owych dzieł. Stanowi cenne źródło wiedzy zarówno dla badaczy, jak i praktyków sztuki wokalnej, umożliwiając głębsze zrozumienie oraz bardziej świadome wykonanie tych ponadczasowych oper.

Praca doktorska pana Tao Zhang jest bardzo ciekawa, napisana z dogłębną znajomością przedmiotu badań.

Doktorant w swojej dociekliwości naukowej jest bardzo rzetelny a problematyka zawarta w niniejszej pracy została opracowana z wielką wnikliwością. Umiejętnie korzysta z bogatej bibliografii. Dokonana analiza procesu badawczego wpływa na rozwiązanie najważniejszych zagadnień rozprawy doktorskiej. Tytuł rozprawy jest tożsamy z treścią opisu a założony cel artystyczny został rzetelnie udokumentowany w sposób przejrzysty i czytelny.

Rozprawa doktorska spełnia wszelkie wymagania pod kątem merytorycznym jak i edytorskim zgodnie ze standardami. Autor wykazał się ogromną dociekliwością i największym zaangażowaniem

zarówno w sferze badań, jak i przy formowaniu wniosków. Sposób ujęcia tematu, skrupulatność w sferze dokumentacji naukowej świadczą o wyjątkowych walorach tej pracy i są godne wysokiej oceny.

KONKLUZJA

Rozprawę doktorską Pana Tao Zhang oceniam jako odpowiadającą wymaganiom rozprawy doktorskiej zgodnie z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 roku poz. 742 z późn. zm.). Wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do dalszego etapu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

Przedstawiony zapis dzieła artystycznego oraz jego opis stanowią ciekawy materiał zarówno w aspekcie wykonawczym a przede wszystkim teoretycznym.

Stwierdzam, że praca doktorska pana **Tao Zhang** poprzez swój twórczy i naukowy charakter stanowi ciekawe i wszechstronne kompendium wiedzy na badany temat i wkład w rozwój dyscypliny artystycznej sztuki muzyczne, jak również w dziedzinie sztuki.

W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedstawionej pracy doktorskiej Pana Tao Zhang.

prof. dr hab. Grażyna Flicińska-Panfil